

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 9.2.2005
COM(2005) 37 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Επανεξέταση της στρατηγικής της ευρωπαϊκής ένωσης για την αειφορο ανάπτυξη
2005: πρώτος απολογισμός και μελλοντικές κατευθύνσεις**

{SEC(2005) 225}

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Προίμιο	3
<i>Μέρος I: Αειφόρος Ανάπτυξη – Ποιες είναι οι προκλήσεις;</i>	7
1. Εισαγωγή.....	7
2. Η προσέγγιση της αειφόρου ανάπτυξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	9
3. Γιατί αυτή η επανεξέταση.....	10
4. Αξιολόγηση της προόδου	11
<u><i>Μέρος II: Αντιμετώπιση των προκλήσεων</i></u>	22
5. Μελλοντικοί Προσανατολισμοί	22
5.1. Επιβεβαίωση των βασικών αρχών της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη	22
5.2. Εκ νέου επιβεβαίωση της νέας προσέγγισης για τη χάραξη και τη συνοχή των πολιτικών.....	22
5.3. Συνέχιση της υπογράμμισης των βασικών τάσεων που είναι αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη και πιο εμπειριστατωμένη ανάλυση των σχέσεων μεταξύ τους	24
5.4. Καθορισμός των στόχων και των ορόσημων	25
5.5. Διασφάλιση πραγματικής παρακολούθησης	25
5.6. Μεγαλύτερη συμμετοχή και βελτίωση της συνεργασίας στους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς σε όλα τα επίπεδα.....	26
6. Επόμενα στάδια	27

Προϊμιο

Η αιφόρος ανάπτυξη αποτελεί έναν από τους θεμελιώδεις στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και παγκόσμια πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι εταίροι μας σε όλο τον πλανήτη. Θέτει ερωτήματα σχετικά με το πώς μπορούν να συμβιβαστούν η οικονομική ανάπτυξη, η κοινωνική συνοχή, η ισότητα Βορρά/Νότου και η προστασία του περιβάλλοντος. Η σημασία της εκφράζεται στη συνθήκη για την ΕΕ και περιλαμβάνεται στο Σύνταγμα, το οποίο καλεί την Ένωση *“να εργάζεται για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών, την άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος”*.

Για να αντιμετωπισθούν οι ραγδαίες δημογραφικές αλλαγές στις επόμενες δεκαετίες, θα ασκηθεί τεράστια και ολοένα μεγαλύτερη πίεση στους παγκόσμιους πόρους, είτε πρόκειται για τις κλιματικές αλλαγές, τους φυσικούς πόρους και τη βιοποικιλότητα, είτε για τον άνισο καταμερισμό του πλούτου μεταξύ Βορρά και Νότου. Πρέπει λοιπόν να λάβουμε μέτρα τώρα ώστε αύριο να διατηρήσουμε την ευαίσθητη οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ισορροπία που επικρατεί στον πλανήτη.

Το μέλλον της Ευρώπης πρέπει οπωσδήποτε να το δούμε σ’ αυτό το παγκόσμιο πλαίσιο. Η ΕΕ έχει ήδη καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για την προώθηση της αιφόρου ανάπτυξης σε εσωτερικό και διεθνές επίπεδο. Εάν αναλάβει ενεργό ρόλο, η ΕΕ μπορεί να μετατρέψει την ανάγκη για περιβαλλοντική προστασία και κοινωνική συνοχή σε ευκαιρίες για καινοτομία, ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Με την επανεξέταση της στρατηγικής για την αιφόρο ανάπτυξη επιβεβαιώνουμε τη δέσμευση που έχουμε αναλάβει να καθορίσουμε καλύτερα τις διαρθρωτικές αλλαγές που απαιτούν οι οικονομίες μας και η κοινωνία, και να χαράξουμε συγκεκριμένο πρόγραμμα παρακολούθησης αυτής της διαδικασίας αλλαγής, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα της ζωής όλων.

Για να ανταποκριθεί η Ένωση σ’ αυτή την πρόκληση, απαιτείται συντονισμένη δράση και ισχυρή ηγεσία, ώστε να βρεθούν λύσεις που θα μπορέσουν να προσφέρουν στους κατοίκους της Ευρώπης και κάθε περιοχής του πλανήτη διαρκή οφέλη.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, στην αρχή αυτής της χιλιετίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε τη δέσμευση να καταρτίσει ένα πρόγραμμα αλλαγών, ώστε να αρχίσουμε να αντιμετωπίζουμε τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές τάσεις που είναι αντίθετες προς την αιφόρο ανάπτυξη. Το 2000, η στρατηγική της Λισαβόνας καθόρισε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων για τη δημιουργία μιας πιο δυναμικής και ανταγωνιστικής οικονομίας της γνώσης. Το 2001 άρχισε με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ η εφαρμογή ευρείας στρατηγικής για την αιφόρο ανάπτυξη και το 2002 καθορίστηκε στη Βαρκελώνη η εξωτερική της διάσταση, πριν από την Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών, το καλοκαίρι του 2002. Καθένα από αυτά τα στάδια συνόδευσαν σημαντικές αποφάσεις και μέτρα για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν. Ωστόσο, παρόλα αυτά δεν σημειώθηκε αρκετή πρόοδος· οι αντίθετες προς την αιφόρο ανάπτυξη τάσεις δεν

έχουν αρχίσει ακόμη να αναστρέφονται και τα διεθνή συμφέροντα παραμένουν μεγάλα.

Η έναρξη της εντολής νέας Επιτροπής σε συνδυασμό με την εκλογή νέου Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποτελεί την κατάλληλη στιγμή για να γίνει ένας απολογισμός της προόδου που έχει σημειωθεί και για να επιταχυνθεί ο ρυθμός των αλλαγών.

Τα πρώτα βήματα έχουν γίνει. Προτείνοντας τους στρατηγικούς στόχους της Ένωσης για τα πέντε επόμενα έτη, η Επιτροπή επιβεβαίωσε εκ νέου τη δέσμευσή της σχετικά με την αιφόρο ανάπτυξη. Στην ενδιάμεση επανεξέταση της στρατηγικής της Λισαβόνας, πρότεινε να ανανεωθεί η ατζέντα της Λισαβόνας και να αποτελέσει τη στρατηγική μας για την ανάπτυξη και την απασχόληση· αυτό θα μας επιτρέψει να χρησιμοποιήσουμε τους πόρους μιας δυναμικότερης οικονομίας και να προωθήσουμε τις ευρύτερες κοινωνικές και περιβαλλοντικές φιλοδοξίες μας. Κατ'αυτό τον τρόπο, η Λισαβόνα παραμένει βασική συνιστώσα του πρωταρχικού στόχου που αποτελεί η αιφόρος ανάπτυξη, ο οποίος καθορίστηκε στη Συνθήκη, δηλαδή βιώσιμη βελτίωση της κοινωνικής πρόνοιας και του βιοτικού επιπέδου για τις παρούσες και τις μελλοντικές γενεές. Όπως επιβεβαίωσε η Επιτροπή στην ενδιάμεση επανεξέταση: *“Τόσο η στρατηγική της Λισαβόνας όσο και η στρατηγική για την αιφόρο ανάπτυξη συμβάλλουν στην επίτευξη αυτού του στόχου. Δεδομένου ότι αλληλοενισχύονται, στοχεύουν σε συμπληρωματικές ενέργειες, χρησιμοποιούν διαφορετικά μέσα και παράγουν αποτελέσματα σε διαφορετικά χρονικά σημεία.”*

Εξάλλου, την επανεξέταση της στρατηγικής της Λισαβόνας συνοδεύει η έναρξη, επίσης σήμερα, από την Επιτροπή ενός νέου προγράμματος κοινωνικής δράσης της ΕΕ, το οποίο καθορίζει τις γενικές γραμμές των πολιτικών που μπορούν να βοηθήσουν στην εξασφάλιση μεγαλύτερης συνοχής στην ήπειρο και στην περαιτέρω ανάπτυξη του κοινωνικού προτύπου μας για την αντιμετώπιση των τάσεων που είναι αντίθετες προς την αιφόρο ανάπτυξη. Κατ'αυτό τον τρόπο, το πρόγραμμα κοινωνικής δράσης συμβάλλει επίσης στην επίτευξη του στόχου της αιφόρου ανάπτυξης.

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί το πρώτο βήμα της Επιτροπής για την αναθεώρηση της στρατηγικής για την αιφόρο ανάπτυξη κατά το 2005. Η παρούσα έκθεση αποτελεί μία πρώτη αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί από το 2001 και περιγράφει ορισμένες μελλοντικές κατευθύνσεις, οι οποίες μπορούν να καθοδηγήσουν την επανεξέταση της στρατηγικής για την αιφόρο ανάπτυξη που θα υποβληθεί εντός του έτους σε χωριστή ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Η παρούσα ανακοίνωση βασίζεται στις συζητήσεις που διεξήχθησαν κατά το περασμένο έτος, καθώς και στη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής τον Απρίλιο του 2004 και τα αποτελέσματα δημόσιων διαβουλεύσεων που άρχισαν με την Επιτροπή τον περασμένο Οκτώβριο¹.

¹ Τα συμπεράσματά τους περιλαμβάνονται εκτενέστερα στα μέρη 1 και 2 του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, SEC(2005) 225. Το πλήρες κείμενο της έκθεσης της Επιτροπής για τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων θα είναι σύντομα διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://europa.eu.int/comm/sustainable/pages/review_en.htm.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ατενίζει το μέλλον της ανοιχτά και σε μακροπρόθεσμη βάση. Πιστεύουμε στη δύναμη και στις αξίες στις οποίες βασίζεται το δυναμικό ευρωπαϊκό πρότυπό μας. Θα μεριμνήσουμε ώστε να μπορούν να καλυφθούν οι ανάγκες των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Ο θεμελιώδης αυτός στόχος θα διαφαίνεται σε όλες τις πολιτικές της Ένωσης. Η αειφόρος ανάπτυξη απαιτεί να λάβουμε μέτρα από τώρα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει την ικανότητα, την αρμοδιότητα και τη δημιουργικότητα για να πραγματοποιήσει τις απαιτούμενες αλλαγές. Οι Ευρωπαίοι και όλοι οι πολίτες του υπόλοιπου κόσμου μπορούν να βασίζονται στη δέσμευση της Ένωσης να διασφαλίσει βιώσιμο μέλλον για όλους.

Μέρος I: Αειφόρος Ανάπτυξη – Ποιες είναι οι προκλήσεις;

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αειφόρος ανάπτυξη – δηλαδή η κάλυψη των αναγκών της παρούσας γενιάς χωρίς να διακυβεύεται η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις ανάγκες τους – αποτελεί θεμελιώδη στόχο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση² και του Συντάγματος. Αποτελεί γενική έννοια η οποία στηρίζει όλες τις πολιτικές, τις δράσεις και τις στρατηγικές της Ένωσης και απαιτεί τη χάραξη και εφαρμογή οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών πολιτικών κατά τρόπο αμοιβαία συμπληρωματικό.

Επειδή η παγκοσμιοποίηση καθίσταται ολοένα ισχυρότερη, είναι απαραίτητη μία σαφής πολιτική ηγεσία ικανή να προωθήσει **ένα δυναμικό ευρωπαϊκό πρότυπο** για το παρόν και το μέλλον. Η Επιτροπή ανέλαβε τη σταθερή δέσμευση για αειφόρο ανάπτυξη και επιθυμεί να χαράξει ένα εποικοδομητικό πρόγραμμα αλλαγών. Το μέλλον της Ευρώπης και του υπόλοιπου πλανήτη πρέπει να προβλεφθεί μακροπρόθεσμα και απαιτεί δράση στο πλαίσιο ευρέως φάσματος πολιτικών. Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι πρέπει να βελτιωθεί η ευημερία, η αλληλεγγύη και η ασφάλεια, ούτως ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής και για μας και για τις μελλοντικές γενιές. Χρειαζόμαστε ανάπτυξη και περισσότερες θέσεις απασχόλησης, καθώς και καθαρότερο και υγιέστερο περιβάλλον. Επίσης χρειαζόμαστε μία κοινωνία με περισσότερη συνοχή, όπου η ευημερία και οι ευκαιρίες θα είναι μοιρασμένες σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και πέρα από αυτή. Χρειαζόμαστε περισσότερη καινοτομία, έρευνα και εκπαίδευση. Πρέπει δε να αναλάβουμε τις ευθύνες μας και να ανταποκριθούμε στις υποχρεώσεις μας στη διεθνή σκηνή. Η μελλοντική μας ευημερία και ποιότητα ζωής θα εξαρτηθεί από την ικανότητά μας και τη βούλησή μας να μεταβάλουμε τα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης και να αποσυνδέσουμε την οικονομική ανάπτυξη από την επιδείνωση του περιβάλλοντος.

Η δράση σ'αυτούς τους τομείς δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στην Ένωση. Η αειφόρος ανάπτυξη παραμένει παγκόσμια πρόκληση. Γι'αυτό είναι βασικό η ευρωπαϊκή πολιτική δράση να αναπτύσσεται παράλληλα και στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Αυτό απαιτεί ολοκληρωμένη προσέγγιση και αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι με την παγκοσμιοποίηση και την αυξανόμενη αλληλεξάρτηση των προβλημάτων, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να προσφέρει ό,τι καλύτερο για τις βασικές εσωτερικές προτεραιότητές της μόνο εάν συγχρόνως επιτύχει στη διεθνή σκηνή. Κατά τον ίδιο τρόπο, η ΕΕ πρέπει οπωσδήποτε να χαράξει πολιτικές που να εκφράζουν τις διεθνείς δεσμεύσεις της, ώστε τα λόγια να μετατραπούν σε πράξεις, και να διατηρήσει την αξιοπιστία της ως διεθνούς πρωταγωνιστή στον τομέα της αειφόρου ανάπτυξης.

Αν και η εντολή της Επιτροπής διαρκεί ως το τέλος του 2009, πρέπει σαφώς κατά τη χάραξη της πολιτικής της να ατενίζει το μέλλον μετά από αυτή την ημερομηνία. Εάν θέλουμε να επιτύχουμε τους μακροπρόθεσμους στόχους μας, δεν πρέπει να περιμένουμε ως αύριο· πρέπει να δράσουμε τώρα. Για να υλοποιηθεί το

² Άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

μακροπρόθεσμο όραμα, απαιτούνται συγκεκριμένοι στόχοι που θα κατευθύνουν τις μακροπρόθεσμες τάσεις, καθώς και μηχανισμοί για την επίτευξη των τεθέντων στόχων, ήδη από τώρα. Η παρούσα Επιτροπή έχει ήδη επιβεβαιώσει τη σημασία που έχουν για την αειφόρο ανάπτυξη οι βασικοί στρατηγικοί της στόχοι που είναι η ευημερία, η αλληλεγγύη και η ασφάλεια³.

Η ΕΕ ανέλαβε για πρώτη φορά δέσμευση για την αειφόρο ανάπτυξη τον Ιούνιο του 2001. Τότε, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του **Γκέτεμποργκ** ενέκρινε τη στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη της ΕΕ με βάση ανακοίνωση της Επιτροπής. Το 2002, η Επιτροπή παρουσίασε δεύτερη ανακοίνωση⁴ η οποία τόνιζε την εξωτερική διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης, την οποία ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της **Βαρκελώνης**. Τα κείμενα αυτά αποτελούν από κοινού τη βάση της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη της ΕΕ. Η Επιτροπή δεσμεύτηκε να επανεξετάσει τη στρατηγική με την έναρξη των καθηκόντων κάθε νέας Επιτροπής. Συνεπώς, εντός του 2005, με βάση τον απολογισμό των τεσσάρων περασμένων ετών, η Επιτροπή θα επανεξετάσει αυτή τη στρατηγική.

Η νέα στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη θα πρέπει να βασίζεται σε μία ευρύτερη προσέγγιση που θα τονίζει τις απαιτούμενες διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία, ώστε τα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης να συμβιβάζονται περισσότερο με την αειφόρο ανάπτυξη, και να καλύπτει τις τάσεις που είναι αντίθετες προς αυτήν. Εάν ενισχυθεί περισσότερο η νέα προσέγγιση χάραξης των πολιτικών, η αναθεωρημένη στρατηγική θα επιβεβαιώσει την τρισδιάστατη προσέγγισή της και θα εξασφαλίσει την πλήρη ενσωμάτωση και ενίσχυση των εξωτερικών πτυχών της αειφόρου ανάπτυξης. Επίσης, θα επιβεβαιώσει τη δέσμευση που αναφέρεται στην πρόταση για τις δημοσιονομικές προοπτικές 2007-2013, σύμφωνα με την οποία η αειφόρος ανάπτυξη θα αποτελεί κατευθυντήρια αρχή των κοινοτικών πολιτικών.

2. Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη αποτελείται από τα εξής στοιχεία:

Κατ' αρχάς, εξηγεί **γενικά τι συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη**. Το βασικό μήνυμα της στρατηγικής είναι ότι, σε τελευταία ανάλυση, η οικονομική, η κοινωνική και η περιβαλλοντική διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης πρέπει να συνδυάζονται και να ενισχύει αμοιβαία η μία την άλλη: *“Η αειφόρος ανάπτυξη προσφέρει στην Ευρωπαϊκή Ένωση ένα θετικό μακρόπνοο όραμα για μια περισσότερο ευημερούσα και δικαιότερη κοινωνία μέσα σ' ένα καθαρότερο, ασφαλέστερο και υγιέστερο περιβάλλον - μιας κοινωνίας που θα παρέχει καλύτερη ποιότητα ζωής, για μας, τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας”*⁵. Η κατανόηση της σημασίας των τριών αυτών εννοιών στις οποίες βασίζεται η αειφόρος ανάπτυξη και των μεταξύ τους σχέσεων είναι καθοριστική.

³ COM(2005) 12, της 26.1.2005 : “Στρατηγικοί στόχοι 2005-2009. Ευρώπη 2010: μία εταιρική σχέση για την ευρωπαϊκή ανανέωση – Ευημερία, αλληλεγγύη και ασφάλεια”.

⁴ COM(2002) 82, 13.2.2002: “Προς μια παγκόσμια σύμπραξη για αειφόρο ανάπτυξη”.

⁵ COM(2001) 264 “Αειφόρος ανάπτυξη της Ευρώπης για έναν καλύτερο κόσμο: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη”, σ. 2.

Το δεύτερο, και ενδεχομένως το πλέον φιλόδοξο μέρος της στρατηγικής επιδιώκει να **βελτιώσει τον τρόπο χάραξης των πολιτικών μας**, εστιάζοντας τις προσπάθειες στη βελτίωση της συνοχής των πολιτικών και ενημερώνοντας τους πολίτες για τις πιθανές μεθόδους συμβιβασμού μεταξύ των αντιφατικών στόχων, ώστε να μπορούν να λαμβάνονται σωστές πολιτικές αποφάσεις. Αυτό προϋποθέτει προσεκτική εξέταση όλων των επιπτώσεών τους, περιλαμβανομένων των επιπτώσεων που θα έχει η μη ανάληψη δράσης, ιδίως με την έγκαιρη εκτίμηση του αντίκτυπου, καθώς και την αποστολή των κατάλληλων σημάτων στην αγορά με τον καθορισμό κατάλληλων τιμών. Επιπλέον προϋποθέτει ότι οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής της ΕΕ λαμβάνουν υπόψη το διεθνές πλαίσιο και προωθούν ενεργά τη συνοχή μεταξύ των εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών. Επίσης, απαιτούνται επενδύσεις στους τομείς των επιστημών και της τεχνολογίας, που θα διευκολύνουν τις απαιτούμενες για την αιεφόρο ανάπτυξη προσαρμογές. Τέλος, ο νέος τρόπος χάραξης των πολιτικών επιδιώκει τη βελτίωση της επικοινωνίας και την κινητοποίηση των πολιτών και των επιχειρήσεων.

Τρίτον, εξετάζει έναν περιορισμένο αριθμό **τάσεων οι οποίες είναι σαφώς αντίθετες προς την αιεφόρο ανάπτυξη**, όπως για παράδειγμα το θέμα των κλιματικών αλλαγών και της χρησιμοποίησης ενεργειακών πόρων, οι απειλές για τη δημόσια υγεία, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός, η γήρανση της κοινωνίας, η διαχείριση των φυσικών πόρων, η χρήση γης και οι μεταφορές.

Τέλος, η παγκόσμια διάσταση επεκτείνεται σε ορισμένους από τους διεθνείς στόχους και επικεντρώνεται στους στόχους προτεραιότητας που καθορίστηκαν στη συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αιεφόρο Ανάπτυξη (WSSD). Πρόκειται για τον έλεγχο της παγκοσμιοποίησης, το εμπόριο για αιεφόρο ανάπτυξη, την καταπολέμηση της φτώχειας, την κοινωνική ανάπτυξη, την αιεφόρο διαχείριση των φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων, τη βελτίωση της συνοχής των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη χρηστή διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα και τη χρηματοδότηση της αιεφόρου ανάπτυξης.

3. ΓΙΑΤΙ ΑΥΤΗ Η ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ

Η Επιτροπή έχει ήδη αναλάβει τη δέσμευση να επανεξετάζει τη στρατηγική στην αρχή κάθε νέας εντολής της Επιτροπής. Η πρωτοβουλία αυτή χαιρετίστηκε κατά τις πρόσφατες συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Ιούνιο και τον Νοέμβριο του 2004. Επίσης, η ανάγκη για επανεξέταση σ' αυτό το στάδιο καθίσταται επιτακτικότερη λόγω ορισμένων εξελίξεων:

- η επιδείνωση των τάσεων που είναι αντίθετες προς την αιεφόρο ανάπτυξη, και συγκεκριμένα οι αυξανόμενες πιέσεις που ασκούνται στους φυσικούς πόρους, τη βιοποικιλότητα και το κλίμα, καθώς και η διαρκής ανισότητα και η φτώχεια, αλλά και οι αυξανόμενες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που οφείλονται στη γήρανση του πληθυσμού·
- τα περιορισμένα αποτελέσματα της οικονομίας της Ευρώπης, σε συνδυασμό με τη συνέχιση της παγκοσμιοποίησης που δημιουργεί νέες ανταγωνιστικές πιέσεις και με την εμφάνιση νέων βιομηχανικών χωρών (π.χ. Κίνα, Ινδία και Βραζιλία), που αναγγέλλουν αύξηση του οικονομικού ανταγωνισμού και ενδεχομένως αλλαγές

των εθνικών διαρθρώσεων παραγωγής, οι οποίες έχουν συνέπειες για την αειφόρο ανάπτυξη σε παγκόσμια κλίμακα·

- οι νέες διεθνείς δεσμεύσεις και διαπραγματεύσεις που είναι δυνατόν να συμβάλουν στη παγκόσμια αειφόρο ανάπτυξη πρέπει να συνοδεύονται από μεγαλύτερες προσπάθειες υλοποίησής τους (π.χ. το αναπτυξιακό πρόγραμμα της Ντόχα του ΠΟΕ, το πρόγραμμα εφαρμογής του Γιοχάνεσμπουργκ που αποφασίστηκε στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη, οι δεσμεύσεις του Μοντερέι για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης και οι αναπτυξιακοί στόχοι της χιλιετίας)·
- οι νέες απειλές για την ασφάλεια, όπως η τρομοκρατία (επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 και 11^{ης} Μαρτίου 2004), οι φυσικές καταστροφές (πλημμύρες) και οι κίνδυνοι για την υγεία (π.χ. SARS) δημιούργησαν μεγάλο αίσθημα ανασφάλειας. Επίσης, καθίσταται ολοένα και πιο σαφής η επίγνωση της ανάγκης να ληφθούν μέτρα για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της διαφθοράς και του ρατσισμού·
- τέλος, κατά την επανεξέταση πρέπει να ληφθούν υπόψη η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε 25 κράτη μέλη, καθώς και ο καθορισμός εθνικών στρατηγικών για την αειφόρο ανάπτυξη στα περισσότερα κράτη μέλη και η μεγαλύτερη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

Αν και έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος στην εφαρμογή της στρατηγικής και άμεσα αποτελέσματα δεν μπορούν να αναμένονται, είναι σαφές ότι πρέπει ακόμη να γίνουν πολλά. Δεν υπάρχουν πολλές ενδείξεις ότι οι περισσότερες από τις απειλές για την αειφόρο ανάπτυξη έχουν περιορισθεί, γι' αυτό απαιτούνται επείγουσες και συνεχείς ενέργειες. Λεπτομερέστερη περιγραφή της προόδου που έχει σημειωθεί υπάρχει στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής⁶, μπορούμε ωστόσο να υπογραμμίσουμε ορισμένες σημαντικές εξελίξεις.

- **Αλλαγή του τρόπου χάραξης των πολιτικών μας.** Από το 2001, εφαρμόζεται “νέος τρόπος χάραξης των πολιτικών”, ώστε οι πολιτικές να είναι πιο συνεκτικές και να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.

⁶ SEC(2005) 225.

Βελτίωση της συνοχής των πολιτικών

Η ενσωμάτωση ορισμένων οριζόντιων αρχών των συνθηκών σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές αποτελεί βασικό στόχο. Παράδειγμα των μέτρων που λαμβάνονται για τον σκοπό αυτό από την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί η “διαδικασία του Κάρντιφ”, η οποία συμβάλλει στην ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών προβλημάτων στις τομεακές πολιτικές. Ωστόσο, ο πρώτος απολογισμός της διαδικασίας του Κάρντιφ, που πραγματοποιήθηκε το 2004, έδειξε ότι η πρόοδος που έχει σημειωθεί είναι μέχρι στιγμής περιορισμένη.

Το 2003, δημιουργήθηκε στην Επιτροπή ένας νέος μηχανισμός αξιολόγησης των επιπτώσεων ως μέσο για τη βελτίωση της συνοχής των πολιτικών. Σκοπός αυτού του μηχανισμού είναι να αξιολογεί με ολοκληρωμένο τρόπο τις οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των σημαντικότερων πολιτικών προτάσεων και να καθιστά σαφέστερους τους συμβιβασμούς μεταξύ ανταγωνιστικών στόχων. Μέχρι σήμερα, η Επιτροπή έχει συντάξει πάνω από 50 αξιολογήσεις των επιπτώσεων για ένα ευρύ φάσμα πολιτικών, από προτάσεις οδηγίας για την ανασφάλιση έως πολιτικές κατευθύνσεις για την κοινή οργάνωση της αγοράς ζάχαρης και τη χρηματοδότηση του Natura 2000. Όσον αφορά το εξωτερικό, άρχισαν να εκπονούνται μελέτες για τις επιπτώσεις στην αειφορία στο πλαίσιο των μεγάλων εμπορικών διαπραγματεύσεων.

Ανάπτυξη της ανοικτής μεθόδου συντονισμού

Η ανοικτή μέθοδος συντονισμού μπορεί να αποδειχθεί ισχυρό μέσο για την προώθηση της ανταλλαγής χρήσιμων πρακτικών, τη συμμετοχή και την κινητοποίηση των ενδιαφερομένων και την άσκηση πιέσεων στα κράτη μέλη για την υιοθέτηση στρατηγικότερης και πιο ολοκληρωμένης προσέγγισης και για τη χάραξη αποτελεσματικότερων πολιτικών. Στους τομείς της κοινωνικής ένταξης και των συντάξεων οι κοινοί στόχοι και κοινοί δείκτες έχουν, για παράδειγμα, συμφωνηθεί από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη. Τα περισσότερα κράτη μέλη καθόρισαν ποσοτικούς στόχους όσον αφορά τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Ορθές τιμές και κίνητρα

Τα μέτρα που θα διασφαλίσουν ότι οι τιμές της αγοράς αντικατοπτρίζουν το πραγματικό κόστος των οικονομικών δραστηριοτήτων για την κοινωνία θα ενθαρρύνουν την αλλαγή των προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης. Για τον σκοπό αυτό, τα μέσα που βασίζονται στην αγορά όπως οι περιβαλλοντικοί φόροι, τα συστήματα εμπορίας εκπομπών και οι επιδοτήσεις μπορούν να συμπληρώσουν αποτελεσματικά τα παραδοσιακά ρυθμιστικά μέτρα. Στον τομέα αυτό, τα τελευταία έτη σημειώθηκε πρόοδος σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά η λήψη αποφάσεων εξακολουθεί να είναι δύσκολη σε ορισμένες περιπτώσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά τη φορολόγηση, λόγω της απαιτούμενης ομοφωνίας στο Συμβούλιο. Παράδειγμα όπου η ΕΕ εφάρμοσε μέσα που βασίζονται στην αγορά αποτελεί η οδηγία του 2003 για τη φορολόγηση της ενέργειας, η οποία επεκτείνει το κοινοτικό σύστημα του ελάχιστου φορολογικού συντελεστή από τα ορυκτέλαια σε άλλα ενεργειακά προϊόντα, αλλά και το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, που ισχύει από το 2005 για να

συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του Κυότο για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.

Επένδυση στις επιστήμες και τις τεχνολογίες

Η πρόοδος των γνώσεων και των τεχνολογιών αποτελούν βασικό παράγοντα για την επίτευξη ισορροπίας ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική και περιβαλλοντική αειφόρο ανάπτυξη. Πολλών ειδών συνέργειες μπορούν να χρησιμοποιηθούν μεταξύ της καινοτομίας για την ποιότητα και την απόδοση, αφενός, και την καινοτομία για τη βελτιστοποίηση της χρήσης της ενέργειας, των αποβλήτων και της ασφάλειας, αφετέρου. Για παράδειγμα, τα μηχανήματα που έχουν περισσότερη ενεργειακή απόδοση καταναλώνουν λιγότερους φυσικούς πόρους και εκπέμπουν λιγότερα αέρια. Εξάλλου, οι επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες θα δημιουργήσουν θέσεις απασχόλησης και θα συμβάλουν στην ανάπτυξη. Η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σ' αυτό τον τομέα περιλαμβάνει τις δραστηριότητες για την αειφόρο ανάπτυξη του 6^{ου} προγράμματος-πλαισίου έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης. Το πρόγραμμα δράσης για τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες προωθεί τεχνολογικές πλατφόρμες για το υδρογόνο και τα στοιχεία καυσίμου, τις φωτοβολταϊκές διατάξεις, την αειφόρο χημική τεχνολογία, την υδροδότηση και την υγιεινή. Η ΕΕ προωθεί επίσης τη διάδοση των τεχνολογιών που έχουν αντίκτυπο στα κοινωνικά μας συστήματα, για παράδειγμα στα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης⁷.

Ενημέρωση και κινητοποίηση των πολιτών και των επιχειρήσεων

Η κοινωνία των πολιτών και ο ιδιωτικός τομέας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αειφόρο ανάπτυξη. Έχουν ήδη αναληφθεί αρκετές πρωτοβουλίες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για να ενθαρρυνθούν αυτές οι ομάδες να συμμετέχουν ενεργά, καθώς και για να βελτιωθεί η διαδικασία διαβουλεύσεων και η κινητοποίηση των ενδιαφερομένων. Μεταξύ άλλων, η Επιτροπή εξέδωσε τις ελάχιστες προδιαγραφές για τη διαβούλευση των ενδιαφερόμενων μερών και βελτίωσε την ενημέρωση και τη συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με το περιβάλλον. Επίσης έχει αναλάβει διάφορες πρωτοβουλίες για να προωθήσει την εταιρική κοινωνική ευθύνη.

⁷ Βλέπε π.χ. το σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική υγεία (e-health) που εκδόθηκε πρόσφατα: βελτίωση της υγειονομικής περίθαλψης για τους Ευρωπαίους πολίτες – σχέδιο δράσης για ένα ευρωπαϊκό χώρο ηλεκτρονικής υγείας, COM(2004) 356.

- Τάσεις αντίθετες προς την αιεφόρο ανάπτυξη

Κλιματικές αλλαγές και καθαρή ενέργεια

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 100 ετών, η θερμοκρασία της Ευρώπης αυξήθηκε ταχύτερα από τον παγκόσμιο μέσο όρο (0,95°C στην Ευρώπη έναντι 0,7°C στον πλανήτη)⁸. 8 στους 9 παγετώνες υποχωρούν σημαντικά· τα ακραία καιρικά φαινόμενα – όπως η ξηρασία, τα κύματα καύσωνος και οι πλημμύρες – έχουν αυξηθεί⁹. Για να διατηρηθεί η άνοδος της θερμοκρασίας της Γης κάτω από το επίπεδο στο οποίο καθίσταται πιθανή μια πιο επικίνδυνη αλλαγή του κλίματος, πρέπει να μειωθούν συνολικά κατά πολύ οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου. Ορισμένες εκτιμήσεις των ζημιών που προκλήθηκαν από ακραία συμβάντα το 2002 δείχνουν ζημία 25 δις ευρώ⁹. Η παροχή αξιόπιστης και προσιτής ενέργειας κάθε άλλο παρά δεδομένη είναι στον αναπτυσσόμενο κόσμο, όπου πάνω από δύο δισεκατομμύρια άνθρωποι στηρίζονται στη βιομάζα (ξύλο, απόβλητα, κλπ.) ως βασική πηγή ενέργειας και 1,6 δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν πρόσβαση στην ηλεκτρική ενέργεια.

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Αλλαγή του Κλίματος (ΕΠΑΚ) αποτέλεσε το βασικό μέσο για την ανάληψη δράσης για την καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών στην Ευρώπη. Καλύπτει ουσιαστικές πρωτοβουλίες στον τομέα της ενέργειας και το πρόσφατο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, το οποίο άρχισε να ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 2005. Η ΕΕ ενθαρρύνει επίσης διάφορα μέτρα που συμβάλλουν στην καταπολέμηση των κλιματικών αλλαγών μέσω των περιφερειακών ταμείων της. Ωστόσο, αν και τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι, το 2002, η ΕΕ-15 είχε περιορίσει τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατά 2,9% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, πρέπει να καταβληθούν ακόμη πολλές προσπάθειες για να επιτευχθεί ο στόχος του πρωτοκόλλου του Κυότο που προβλέπει μείωση 8% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 κατά την περίοδο 2008-2012. Σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ συνέχισε επίσης να διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στην προώθηση της κύρωσης του πρωτοκόλλου του Κυότο και την εκπλήρωση των δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την αιεφόρο ανάπτυξη του Γιοχάνεσμπουργκ του 2002. Στον τομέα αυτό, η ΕΕ υποστήριξε τη χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε παγκόσμια κλίμακα, μέσω του συνασπισμού του Γιοχάνεσμπουργκ υπέρ της ανανεώσιμης ενέργειας. Η πρωτοβουλία της ΕΕ στον τομέα της ενέργειας αποτελεί συμβολή στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη, με στόχο τη βελτίωση της πρόσβασης σε επαρκείς, αιεφόρους και οικονομικά προσιτές ενεργειακές υπηρεσίες σε αγροτικές, περιαιστικές και αστικές περιοχές.

Στην Ευρώπη, ανανεώθηκε η δέσμευση να επιτευχθεί ουσιαστική πρόοδος στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης με μία νέα πρωτοβουλία για την ενεργειακή απόδοση.

⁸ Έκθεση του ΕΟΠ (επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών της Ευρώπης), Αύγουστος 2004.

⁹ Munich Re, Geo risk research department, Ιανουάριος 2004.

Δημόσια υγεία

Οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία στην ΕΕ αυξάνονται ολοένα και περισσότερο από το 2001. Οι ασθένειες που συνδέονται με τον τρόπο ζωής και οι χρόνιες ασθένειες αυξάνονται ταχέως σε παγκόσμιο επίπεδο, με πιο ανησυχητική την εξέλιξη της παχυσαρκίας (10-40% αύξηση κατά τα τελευταία 10 έτη στις περισσότερες χώρες της ΕΕ). Η επιδημία HIV/AIDS έφθασε συνολικά το υψηλότερο επίπεδο μόλυνσεων που είχε φθάσει ποτέ (39,4 εκατ.) και το ποσοστό των νέων περιπτώσεων μόλυνσης από τον ιό ανοσολογικής ανεπάρκειας του ανθρώπου (HIV) υπερδιπλασιάστηκε στην Ευρώπη από το 1996. Η αύξηση των επαφών και της κινητικότητας στον πλανήτη αύξησαν τον αντίκτυπο των κινδύνων για την υγεία που οφείλονται σε λοιμώδεις νόσους όπως η γρίπη των πτηνών και το οξύ αναπνευστικό σύνδρομο (SARS). Η τρομοκρατία με βιολογικά και χημικά όπλα αποτελεί άλλο νέο στοιχείο. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, τα πρόσφατα οφέλη στον τομέα της υγείας και της ανάπτυξης έχουν αναστραφεί και η εξάπλωση των κυριότερων μεταδοτικών ασθενειών αποτελεί σοβαρή απειλή για την μελλοντική ανάπτυξή τους. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ) στο ανθυγιεινό περιβάλλον οφείλεται ο θάνατος κάθε έτος πάνω από 5 εκατομμυρίων παιδιών στον κόσμο.

Παραδείγματα μέτρων που έχουν ληφθεί από το 2001 αποτελούν η χρηματοδότηση της γονιδιακής έρευνας για την καταπολέμηση της ανθεκτικότητας των μικροβίων στα αντιβιοτικά, η δημιουργία ενός κοινού δικτύου επιτήρησης και έγκαιρης προειδοποίησης για τις μεταδοτικές ασθένειες, η έγκριση πρότασης νέου ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου για τα χημικά προϊόντα (REACH), η έγκριση του ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης 2004-2010 για το περιβάλλον και την υγεία, καθώς και η σύσταση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EAAT) και του Ευρωπαϊκού Κέντρου για τις Μεταδοτικές Ασθένειες (ΕΚΜΑ).

Σε διεθνές επίπεδο, αυξήθηκε σημαντικά η χρηματοδότηση της ΕΕ για την καταπολέμηση ασθενειών όπως ο ιός ανοσολογικής ανεπάρκειας του ανθρώπου (HIV), η φυματίωση και η ελονοσία. Συνεισφορές έχουν δοθεί επίσης για τη μείωση της τιμής των βασικών φαρμακευτικών προϊόντων στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός

Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελούν ολοένα και μεγαλύτερο πρόβλημα. Στην ΕΕ, το 15% περίπου του πληθυσμού ζει στο όριο της φτώχειας. Η κατάσταση σε ορισμένα από τα νέα κράτη μέλη είναι ιδιαίτερα ανησυχητική. Άλλα ανησυχητικά φαινόμενα είναι η μεταβίβαση της φτώχειας και του αποκλεισμού από τη μια γενιά στην επόμενη και το δυσανάλογο βάρος που φέρουν ορισμένες υποομάδες του πληθυσμού (π.χ. άνεργοι, μονογονεϊκές οικογένειες, άτομα με αναπηρία, εθνοτικές μειονότητες). Από τα 6 δισεκατομμύρια ανθρώπους που ζουν στον πλανήτη, τα 2,8 ζουν με λιγότερο από 2 ευρώ την ημέρα.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ συμφώνησαν να συντονίσουν τις πολιτικές τους για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού θέτοντας κοινούς στόχους, χαράσσοντας εθνικά σχέδια δράσης και αξιολογώντας τα με βάση κοινούς δείκτες, ώστε να παρακολουθούν την πρόοδο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει αυτή τη διαδικασία συντονισμού. Η χρηματοδότηση της ευρωπαϊκής περιφερειακής

πολιτικής συμβάλλει επίσης στην επίτευξη αυτού του στόχου, κυρίως με επενδύσεις στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της τοπικής απασχόλησης.

Για να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα σε παγκόσμιο επίπεδο, η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ θέτει ως κύριο στόχο της την ουσιαστική μείωση και, ενδεχομένως, την εξάλειψη της φτώχειας. Έχουν ληφθεί διάφορα μέτρα στο πλαίσιο της νέας παγκόσμιας συνεργασίας για την εξάλειψη της φτώχειας και την αειφόρο ανάπτυξη που καθιερώθηκε στις διασκέψεις κορυφής της Ντόχα, του Μοντερέι και του Γιοχάνεσμπουργκ.

Η γήρανση της κοινωνίας

Σύμφωνα με τις προβλέψεις, η αύξηση του πληθυσμού στην ΕΕ θα σταματήσει και ο φθίνων αριθμητικά και γηράσκων ενεργός πληθυσμός θα πρέπει να στηρίξει τον αυξανόμενο αριθμό ατόμων τρίτης ηλικίας. Το ποσοστό εξαρτώμενων ατόμων τρίτης ηλικίας προβλέπεται να αυξηθεί από 24% το 2004 σε 47% το 2050.

Αν και η αύξηση του προσδόκιμου ζωής αποτελεί σημαντικό επίτευγμα, η γήρανση της ευρωπαϊκής κοινωνίας δημιουργεί προβλήματα αειφόρου ανάπτυξης τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν. Ούτε η μετανάστευση ούτε η ταχεία αύξηση των ποσοστών γεννήσεων μπορούν να αποτρέψουν τη μεγάλη αύξηση του ποσοστού ατόμων τρίτης ηλικίας στον πληθυσμό κατά τις επόμενες δύο δεκαετίες.

Η Επιτροπή συνεργάζεται με τα κράτη μέλη για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, ούτως ώστε να παραμείνουν οικονομικά βιώσιμα και να προσαρμοστούν στο κοινωνικό πλαίσιο. Μεταξύ των μέτρων περιλαμβάνεται επίσης η παράταση του επαγγελματικού βίου των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας. Ο στόχος, ο οποίος καθορίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, είναι να εργάζεται το 50% των ατόμων ηλικίας 55-64 ετών ως το 2010 και να αυξηθεί κατά πέντε έτη η πραγματική ηλικία αποχώρησης από την αγορά εργασίας ως το 2010. Εκτός από την οικονομική άποψη, τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης πρέπει επίσης να εξελιχθούν για να μπορούν να αντιμετωπίσουν την αναμενόμενη ζήτηση εκ μέρους του μεγαλύτερου αριθμού ατόμων τρίτης ηλικίας, ιδίως για να βελτιωθεί η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διευκολύνει τη διαρθρωμένη συνεργασία σ' αυτό τον τομέα καθώς και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

Διαχείριση των φυσικών πόρων

Η ταχεία αύξηση του πληθυσμού της Γης σημαίνει ότι το 2010 οι κάτοικοί της θα είναι ήδη κατά 400 εκατομμύρια περισσότεροι από σήμερα, κυρίως στις αστικές περιοχές. Σε ένα κόσμο αυξανόμενης αλληλεξάρτησης δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να παράγουμε και να καταναλώνουμε όπως σήμερα, διότι κινδυνεύει η βιοποικιλότητα. Σε όλο τον πλανήτη υπάρχουν 15.500 είδη φυτών και ζώων που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο εξαφάνισης. Τις τελευταίες δεκαετίες ήταν ιδιαίτερα σημαντικές οι απώλειες κατ' ουσία σε όλους τους τύπους οικοσυστημάτων και ειδών (ζώων, φυτών, γλυκών υδάτων, εύφορων γαιών, κλπ). Τα γλυκά ύδατα αποτελούν επίσης πολύτιμο φυσικό πόρο που υφίσταται πίεση. Γενικά, η παγκόσμια κρίση έλλειψης ύδατος απειλεί την ανθρώπινη ζωή, την αειφόρο ανάπτυξη και, σε τελευταία ανάλυση, την ειρήνη και την ασφάλεια.

Τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την επίτευξη του στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να έχει σταματήσει, έως το 2010, η απώλεια βιοποικιλότητας περιλαμβάνουν τη μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, καθώς και τη δημιουργία του δικτύου Natura 2000. Επί του παρόντος καταρτίζεται ανακοίνωση για την ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας έως το 2010. Τα μέτρα για την αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων περιλαμβάνουν την οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού και τις ανακοινώσεις της Επιτροπής σχετικά με την ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων. Κατά την περίοδο 2000-2006, η Ευρωπαϊκή Ένωση χορηγεί επίσης σημαντικά ποσά που προέρχονται από τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής για τη συγχρηματοδότηση επενδύσεων περιβαλλοντικών υποδομών και την αποκατάσταση και συντήρηση των βιομηχανικών, αστικών και φυσικών περιοχών.

Μεταξύ των διεθνών πρωτοβουλιών περιλαμβάνονται η πρωτοβουλία της ΕΕ στον τομέα του ύδατος – “Νερό για τη ζωή” – ως συνέχεια της Παγκόσμιας Διάσκεψης Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Η ΕΕ διαδραματίζει επίσης πρωτεύοντα ρόλο στο πλαίσιο της Σύμβασης για την Βιοποικιλότητα και στις εργασίες εκπόνησης δεκαετών προγραμμάτων για τη μετάβαση σε αειφόρους τρόπους κατανάλωσης και παραγωγής.

Χρήση της γης και μεταφορές

Παρά το στόχο της αποσύνδεσης της ανάπτυξης του ΑΕΠ από την ανάπτυξη των μεταφορών, ο όγκος των μεταφορών συνεχίζει να αυξάνεται ταχύτερα από το ΑΕΠ. Αυτό βέβαια έχει επιπτώσεις σε πολλούς τομείς, από την κυκλοφοριακή συμφόρηση και τα προβλήματα υγείας που προκαλούν οι ατμοσφαιρικοί ρύποι, έως τις αυξημένες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα που θίγουν τους στόχους της ΕΕ για τις κλιματικές αλλαγές.

Η ΕΕ ανέλαβε ορισμένες πρωτοβουλίες για να περιορίσει τις αρνητικές επιπτώσεις αυτής της τάσης στην ανάπτυξη των μεταφορών. Ενθαρρύνει τη μετάβαση από τις οδικές μεταφορές σε μέσα μεταφοράς με μικρότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως τα λεωφορεία καθαρής τεχνολογίας, τα πλοία και οι σιδηρόδρομοι. Η Επιτροπή πρότεινε επίσης να θεσπίσουν τα κράτη μέλη τη χρέωση των υποδομών, ώστε να επηρεάσουν τη ζήτηση στον τομέα των μεταφορών, επιτυγχάνοντας μία κατάσταση όπου οι τιμές που καταβάλλουν οι χρήστες των μέσων μεταφοράς να εκφράζουν το πλήρες κόστος για την κοινωνία (π.χ. η οδηγία για το ευρωπαϊκό σήμα τέλους κυκλοφορίας), αλλά η σχετική υλοποίηση της πρότασης παραμένει περιορισμένη. Επίσης, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος, η οποία όμως εξουδετερώνεται από την αύξηση της ζήτησης και του όγκου των μεταφορών, όσον αφορά την τεχνολογία των οχημάτων και των καυσίμων, χάρη στη νομοθεσία και τις πρωτοβουλίες της ΕΕ. Τέλος, καταβάλλονται προσπάθειες για τη βελτίωση της διαχείρισης του αστικού περιβάλλοντος και της χρήσης της γης, συγκεκριμένα με το πρόγραμμα “Urban II” των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ και το πρόγραμμα-πλαίσιο για την Έρευνα. Η Επιτροπή μελετά επίσης μία θεματική στρατηγική για το αστικό περιβάλλον, η οποία πρόκειται να δημοσιευθεί το 2005.

Εξωτερικές πτυχές της αειφόρου ανάπτυξης

Πέρα από τις τάσεις που είναι αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη και αναφέρθηκαν προηγουμένως, η ΕΕ κατέβαλε προσπάθειες, μεταξύ άλλων, στους

επόμενους τομείς για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε παγκόσμια κλίμακα:

– Έλεγχος της Παγκοσμιοποίησης

Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί το νέο πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να επιτευχθεί η αειφόρος ανάπτυξη. Αν και η παγκοσμιοποίηση μπορεί να αποτελέσει σημαντικό κίνητρο για την αειφόρο ανάπτυξη, τα οφέλη της πολλές φορές κατανέμονται άνισα μεταξύ και εντός των χωρών, η δε ολοκλήρωσή της χωρίς την υπαγωγή της σε ρύθμιση μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την κοινωνία γενικά.

Η ΕΕ υποστηρίζει μία συνεκτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση των θεμάτων που έχουν σχέση με την παγκοσμιοποίηση στο πλαίσιο του ΠΟΕ, των διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών και των οργανισμών των Ηνωμένων Εθνών. Επιθυμεί επίσης να ενισχύσει τους βασικούς οργανισμούς, όπως η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας.

Οι τρέχουσες διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ και το αναπτυξιακό πρόγραμμα της Ντόχα έχουν ουσιαστική σημασία για την πραγματική και δίκαιη ένταξη των αναπτυσσόμενων χωρών στην παγκόσμια οικονομία. Κατά τις διαπραγματεύσεις που συνδέονται με το αναπτυξιακό πρόγραμμα της Ντόχα, η ΕΕ καταβάλλει, από το 2002, συνεχείς προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων της όσον αφορά την προώθηση της παγκόσμιας αειφόρου ανάπτυξης, γενικά σε πολλά θέματα των διαπραγματεύσεων. Επίσης, δεδομένου ότι πρέπει να στηριχθούν πραγματικά οι προσπάθειες των αναπτυσσόμενων χωρών να ενταχθούν στο παγκόσμιο σύστημα εμπορίου, η βοήθεια για το εμπόριο ορίστηκε ως τομέας προτεραιότητας για τη συνεργασία της ΕΕ για την ανάπτυξη και το θέμα της βοήθειας για το εμπόριο έχει ενσωματωθεί σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων σχετικά με την κατανομή των κονδυλίων.

Εξάλλου, μετά την Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη, η ΕΕ έλαβε επίσης σημαντικά μέτρα για την ανάληψη υποστηρικτικής δράσης όσον αφορά την πολιτική στον τομέα του εμπορίου εκτός του πεδίου εφαρμογής του αναπτυξιακού προγράμματος της Ντόχα, μεταξύ άλλων, με τη συνέχιση των προσπαθειών της να περιλάβει ένα ουσιαστικό στοιχείο για την αειφόρο ανάπτυξη σε όλες τις τρέχουσες ή μελλοντικές διμερείς ή περιφερειακές διαπραγματεύσεις.

– Χρηστή διακυβέρνηση σε παγκόσμιο επίπεδο

Η χρηστή διακυβέρνηση και η προώθηση της δημοκρατίας αποτελούν βασικούς παράγοντες για την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας. Η Δήλωση της Χιλιετίας αναφέρει ότι η δημιουργία περιβάλλοντος που οδηγεί στην ανάπτυξη και εξαλείφει τη φτώχεια εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από τη χρηστή διακυβέρνηση στο εσωτερικό κάθε χώρας, από τη χρηστή διακυβέρνηση σε διεθνές επίπεδο και από τη διαφάνεια στο χρηματοοικονομικό, νομισματικό και εμπορικό σύστημα.

Η Επιτροπή αναφέρθηκε στη δημιουργία θεσμικής ικανότητας, τη χρηστή διακυβέρνηση και το κράτος δικαίου σε ανακοίνωση για τη διακυβέρνηση και την ανάπτυξη, η οποία εξετάζει κυρίως τη δημιουργία θεσμικής ικανότητας και το διάλογο για τη διακυβέρνηση σε διάφορες εθνικές καταστάσεις. Επίσης καταβλήθηκαν

προσπάθειες για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε όλες τις ισχύουσες συμφωνίες διεθνούς και περιφερειακής συνεργασίας και στα μέσα πολιτικής. Επίσης, η ενισχυμένη διεθνής διακυβέρνηση υπέρ της αειφόρου ανάπτυξης αποτέλεσε τον επίκεντρο των προσπαθειών της ΕΕ για τη δημιουργία αποτελεσματικού πολυμερούς συστήματος.

- Χρηματοδότηση της ανάπτυξης

Για να επιτευχθούν οι αναπτυξιακοί στόχοι της χιλιετίας, χρειάζεται χρηματοδότηση. Ωστόσο, ο στόχος των Ηνωμένων Εθνών, που προβλέπει τη χορήγηση στην επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (ΕΑΒ) του 0,7% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ), κάθε άλλο παρά έχει επιτευχθεί.

Η ΕΕ καθόρισε τη συνεισφορά της στη “Διαδικασία για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης” σε οκτώ ρητές δεσμεύσεις, τις οποίες ανέλαβε κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης στις 14 Μαρτίου 2002. Η τελευταία έκθεση παρακολούθησης προβλέπει ότι τα επίπεδα της βοήθειας στη διευρυμένη ΕΕ (25 κράτη μέλη), συνολικά, θα υπερβούν τον ενδιάμεσο στόχο του 0,39% του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ) για ΕΑΒ και ότι η ΕΕ θα χορηγήσει 0,42% του ΑΕΕ της στην ΕΑΒ έως το 2006, δηλαδή 38,5 δις ευρώ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις. Το συνολικό ποσό των πρόσθετων χορηγηθέντων πόρων κατά την περίοδο 2002–2006 ανέρχεται σε 19 δις ευρώ.

Μέρος II: Αντιμετώπιση των προκλήσεων

5. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ

Λαμβανομένων υπόψη των συνεχών προκλήσεων, η Ευρώπη δεν πρέπει απλώς να τηρήσει τη δέσμευσή της να εφαρμόσει ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα για την αειφόρο ανάπτυξη και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, αλλά και να βρει τρόπους να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα τις προκλήσεις αυτές.

5.1. Επιβεβαίωση των βασικών αρχών της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αειφόρο ανάπτυξη

Η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης και η συμπληρωματικότητα μεταξύ της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη και της στρατηγικής της Λισαβόνας διευκρινίστηκαν στο προίμιο.

Εξάλλου, η επανεξέταση θα επιβεβαιώσει τον ιδιαίτερο **τρισδιάστατο χαρακτήρα** της αειφόρου ανάπτυξης ως ακρογωνιαίου λίθου της στρατηγικής· αυτό σημαίνει ότι ανάπτυξη μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν συνδυαστεί η οικονομική ανάπτυξη με την κοινωνική ένταξη και την προστασία του περιβάλλοντος, τόσο στην Ευρώπη όσο και στις άλλες περιοχές του πλανήτη.

Κατά την επανεξέταση θα ληφθεί επίσης υπόψη κατά δύο τρόπους η **συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αειφόρο ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο**: πρώτον, εξετάζοντας τις διεθνείς πτυχές των έξι τάσεων που είναι αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη που αναφέρονται στη στρατηγική· δεύτερον, με την ενσωμάτωση σ' αυτή των εξωτερικών πολιτικών της ΕΕ οι οποίες συμβάλλουν στην παγκόσμια αειφόρο ανάπτυξη. Κατ' αυτό τον τρόπο, η ΕΕ θα επιβεβαιώσει εκ νέου και θα ενισχύσει τη δέσμευσή της να αναλάβει πρωτεύοντα ρόλο κατά την εφαρμογή του προγράμματος για την αειφόρο ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο.

5.2. Εκ νέου επιβεβαίωση της νέας προσέγγισης για τη χάραξη και τη συνοχή των πολιτικών

Η επανεξέταση θα ενισχύσει τη **‘νέα προσέγγιση στη χάραξη των πολιτικών’** ως το κύριο μέσο για να επικεντρωθεί η χάραξη των πολιτικών της ΕΕ στην αειφόρο ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, η μελλοντική στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη της ΕΕ θα δώσει νέα ώθηση στα διάφορα στοιχεία του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου, και συγκεκριμένα όσον αφορά την αξιολόγηση των επιπτώσεων, τις διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη και την απλούστευση του ρυθμιστικού πλαισίου.

Αυτό σημαίνει ότι η χάραξη βιώσιμων και χαμηλού κόστους πολιτικών θα συνεχίσει να προωθείται με τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου, καθώς και με την αποτελεσματικότερη εφαρμογή ενός **ισόρροπου μηχανισμού αξιολόγησης των επιπτώσεων** όσον αφορά τις νέες πολιτικές πρωτοβουλίες της Επιτροπής σε εσωτερικό και εξωτερικό επίπεδο. Επίσης θα συνεχίσουν να εκπονούνται μελέτες εκτίμησης των επιπτώσεων των μεγάλων εμπορικών συμφωνιών στην αειφορία. Αν και ο μηχανισμός βελτιώθηκε πρόσφατα με βάση τα πρώτα διδάγματα που

προέκυψαν¹⁰, θα συνεχίσουν να εξετάζονται οι δυνατότητες για περαιτέρω βελτίωση της μεθόδου, ιδίως όσον αφορά τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές της αειφόρου ανάπτυξης. Ως προς αυτό, η Επιτροπή προτίθεται επίσης να βελτιώσει τις διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξάλλου, ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί επίσης στην εφαρμογή της διοργανικής συμφωνίας που έχει συναφθεί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο¹¹ (όσον αφορά, για παράδειγμα, το ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πρέπει να εφαρμόζουν τις ίδιες αρχές και τα ίδια κριτήρια για την αξιολόγηση των επιπτώσεων, όταν πρόκειται για ουσιαστικές τροποποιήσεις των προτάσεων της Επιτροπής).

Η νέα προσέγγιση περιλαμβάνει επίσης την **ανοικτή μέθοδο συντονισμού**, ιδιαίτερα στους τομείς της κοινωνικής ένταξης, της πρόσβασης στην αγορά εργασίας και της κοινωνικής προστασίας, όταν η μέθοδος αυτή είναι αποφασιστική για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

Στο πλαίσιο της νέας προσέγγισης για τη χάραξη των πολιτικών, η Επιτροπή θα συνεχίσει να προωθεί τη χρησιμοποίηση **μέσων που βασίζονται στην αγορά**, ώστε να φαίνεται το πραγματικό κόστος της χρησιμοποίησης των πόρων και ο περιβαλλοντικός της αντίκτυπος στην κοινωνία. Για παράδειγμα, τα κράτη μέλη θα κληθούν να εξετάσουν πώς θα μπορούσαν να μεταθέσουν τη φορολογία που βαρύνει την εργασία στις πηγές υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Η επανεξέταση θα τονίσει επίσης τη σημασία των επενδύσεων στις **επιστήμες και στην τεχνολογία** για την αειφόρο ανάπτυξη. Το πρόγραμμα έρευνας της ΕΕ, η πολιτική εισαγωγής καινοτομιών της Επιτροπής, καθώς και οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν μέσα που θα μπορούσαν να προωθήσουν τις οικολογικές καινοτομίες. Επίσης θα ενθαρρύνονται οι ανταλλαγές πληροφοριών με τους εξωτερικούς εταίρους στους τομείς της έρευνας, των επιστημών και της τεχνολογίας αειφόρου ανάπτυξης.

5.3. Συνέχιση της υπογράμμισης των βασικών τάσεων που είναι αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη και πιο εμπειριστατωμένη ανάλυση των σχέσεων μεταξύ τους

Η επανεξέταση της στρατηγικής θα συνεχίσει να εστιάζεται στις **κύριες τάσεις που απειλούν την αειφόρο ανάπτυξη**. Πολλές από αυτές τις τάσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο με συνεχή μέτρα επί μακρό χρονικό διάστημα και θα απαιτήσουν μείζονες διαρθρωτικές αλλαγές όσον αφορά τη λειτουργία των κοινωνιών και των οικονομιών μας. Ωστόσο, αυτό δεν πρέπει να αποτελέσει βραχυπρόθεσμα δικαιολογία για αδράνεια.

Επομένως, η επανεξέταση της στρατηγικής θα περιλάβει **εμπειριστατωμένη εκτίμηση των τάσεων που είναι αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη και τις οποίες αφορά η παρούσα στρατηγική**, ούτως ώστε να καθοριστούν οι στόχοι και τα απαραίτητα μέτρα για τα προσεχή έτη. Οι τομείς προτεραιότητας που καθορίστηκαν το 2001 πρέπει επίσης να συμφωνούν με τις διεθνείς δεσμεύσεις που

¹⁰ Έγγρ. αναφ.: Εκτίμηση των Επιπτώσεων: Για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της αειφόρου ανάπτυξης, SEC(2004) 1377 της 21.10.2004.

¹¹ Διοργανική συμφωνία «Για τη βελτίωση της νομοθεσίας», ΕΕ C 321 της 31.12.2003, σ. 1.

ανέλαβε η ΕΕ στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη, τη Διεθνή Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη Χρηματοδότηση της Ανάπτυξης, καθώς και τη Δήλωση των Ηνωμένων Εθνών για τη Χιλιετία, και τις άλλες σχετικές πολυμερείς συμφωνίες και δεσμεύσεις που ανέλαβε η ΕΕ. Εξάλλου, οι τομείς αυτοί θα προσαρμοσθούν με βάση τα νέα δεδομένα, ώστε να ληφθεί υπόψη η προσχώρηση των δέκα νέων κρατών μελών στην ΕΕ, καθώς και η προοπτική νέας διεύρυνσης στο άμεσο μέλλον, που θα σημαίνει νέες προκλήσεις για την ικανότητα της Ένωσης να αντιμετωπίσει τις τάσεις που είναι αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη. Σ' αυτό το πλαίσιο, κατά την επανεξέταση της στρατηγικής θα προστεθεί ενδεχομένως ένας περιορισμένος αριθμός νέων τάσεων ή τάσεων που δεν είχαν μέχρι τώρα ληφθεί υπόψη, καθώς και οι οικονομικά αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη τάσεις.

Τέλος, κατά την επανεξέταση θα δοθεί μεγαλύτερη προσοχή **στην αμοιβαία σχέση που υπάρχει μεταξύ των τάσεων που επελέγησαν και οι οποίες είναι αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη**. Θα καταβληθεί προσπάθεια να υπάρχουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερες θετικές συνέργειες και να περιοριστούν οι συμβιβασμοί. Για παράδειγμα, είναι δυνατόν να μειωθούν συγχρόνως οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και η κυκλοφοριακή συμφόρηση, εάν ένα μέρος των οδικών μεταφορών αντικατασταθούν από σιδηροδρομικές (δημιουργία κατάστασης επωφελούς για όλους). Άλλο σχετικό παράδειγμα αποτελεί ο τρόπος με τον οποίο οι επενδύσεις σε ουσιαστικές τεχνολογικές αλλαγές θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα και συγχρόνως να βελτιώσουν την ποιότητα του περιβάλλοντος και την κοινωνική συνοχή.

5.4. Καθορισμός των στόχων και των ορόσημων

Η προσέγγιση που είχε υιοθετηθεί στο πλαίσιο της στρατηγικής του 2001 αφορούσε τον καθορισμό μεσοπρόθεσμων βασικών στόχων σχετικά με κάθε τάση που είναι αντίθετη προς την αειφόρο ανάπτυξη και την πρόβλεψη ορισμένων μέτρων για την αντιμετώπιση αυτών των τάσεων. Η επανεξέταση της στρατηγικής θα επιβεβαιώσει ότι είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστούν οι στόχοι και οι σχετικές προθεσμίες, ώστε να επικεντρωθεί η δράση στους τομείς προτεραιότητας και να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση της πρόοδου.

Αν και οι τάσεις αντιπροσωπεύουν μακροπρόθεσμα προβλήματα που θα απαιτήσουν μακροπρόθεσμες λύσεις, ο μόνος τρόπος να διασφαλιστεί ότι η κοινωνία κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση είναι να τεθούν ενδιάμεσοι σαφείς στόχοι και να αξιολογείται η πρόοδος. Συνεπώς, ο καθορισμός μακροπρόθεσμων στόχων δεν πρέπει να εκληφθεί ως αναβολή της δράσης.

Η αναθεωρημένη στρατηγική θα περιλαμβάνει ως εκ τούτου νέους στόχους προτεραιότητας για καθεμία από τις τάσεις που είναι αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη και θα καθορίσει τα ενδιάμεσα ορόσημα που θα επιτρέψουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να παρακολουθεί την πρόοδο που σημειώνεται. Οι επιχειρησιακοί στόχοι και τα σχέδια δράσης θα καθοριστούν στο πλαίσιο των εσωτερικών και εξωτερικών σχετικών τομεακών πολιτικών, οι οποίες θα αποτελούν επίσης τα κύρια μέσα για την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών πρωτοβουλιών, καθώς και των διεθνών δεσμεύσεων που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο της Δήλωσης της Χιλιετίας και των συνόδων κορυφής της Βαρκελώνης και του Μοντερέι.

5.5. Διασφάλιση πραγματικής παρακολούθησης

Η απόφαση του Γκέτεμποργκ να διασφαλιστεί η ετήσια παρακολούθηση της στρατηγικής στα εαρινά Ευρωπαϊκά Συμβούλια δεν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες. Στο πλαίσιο της επανεξέτασης θα δημιουργηθεί ενισχυμένο σύστημα αναφοράς, σκοπός του οποίου θα είναι η έκθεση της προόδου που θα έχει σημειωθεί βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα σε σχέση με τους στόχους της στρατηγικής, και το οποίο θα συνδυάσει και θα απλουστεύσει όσο το δυνατόν περισσότερο τις σημερινές εκθέσεις για τα θέματα αιφόρου ανάπτυξης. Οι θεσμικές αρμοδιότητες (ιδιαίτερα ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου) στη διαδικασία παρακολούθησης θα αποσαφηνιστούν επίσης.

Η παρακολούθηση θα γίνεται κυρίως με βάση τους δείκτες αιφόρου ανάπτυξης που θα δημιουργήσει η Επιτροπή. Οι δείκτες αυτοί θα βασίζονται, μεταξύ άλλων, στους διάφορους δείκτες που έχουν δημιουργηθεί στο πλαίσιο των διαδικασιών των τομεακών πολιτικών, καθώς και στο σύνολο των διαρθρωτικών δεικτών που συνθέτουν τους εν λόγω δείκτες και που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της προόδου που έχει σημειωθεί για την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος μεταρρυθμίσεων της Λισαβόνας. Θα καταβληθούν επίσης μεγαλύτερες προσπάθειες για την ανάπτυξη νέων προτύπων, την κατάρτηση προβλέψεων, καθώς και για τη συγκέντρωση επιστημονικών στοιχείων που βοηθούν στην αποτελεσματική παρακολούθηση.

5.6. Μεγαλύτερη συμμετοχή και βελτίωση της συνεργασίας στους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς σε όλα τα επίπεδα

Πρέπει να συνεχιστούν οι ενέργειες για την ευαισθητοποίηση, την κινητοποίηση και τη συμμετοχή των βασικών παραγόντων σε όλα τα επίπεδα. Πρέπει να καταστεί σαφές ποιος είναι υπεύθυνος για μία ενέργεια σε δεδομένη χρονική στιγμή και ποιος θα αναλάβει το κόστος. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα εξετάσει πώς θα δημιουργήσει αποτελεσματικές εταιρικές σχέσεις με τη βιομηχανία, τα συνδικάτα, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και τις οργανώσεις καταναλωτών, κυρίως για να συζητά με ποίους τρόπους θα συμβάλει στη συγκράτηση των τάσεων που είναι αντίθετες προς την αιφόρο ανάπτυξη και οι οποίες εντοπίστηκαν στο πλαίσιο της επανεξέτασης.

Στο πλαίσιο της προώθησης της αιφόρου ανάπτυξης, θα καταβληθούν προσπάθειες να βελτιωθεί η συνεκτικότητα μεταξύ των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών και των παγκόσμιων, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών πρωτοβουλιών. Μεταξύ των πιθανών ενεργειών θα είναι ο καθορισμός κοινών προτεραιοτήτων για κάθε στόχο προτεραιότητας, η έναρξη διαδικασίας αμοιβαίας μάθησης με τα κράτη μέλη και/ή τις περιφέρειες, και η δημιουργία μηχανισμών για τη μόνιμη ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις καλύτερες πρακτικές.

Η Ένωση θα πρέπει επίσης να ενθαρρύνει τις προσπάθειές της για να ενθαρρύνει τη συνέχιση των ενεργειών σε άλλα μέρη του πλανήτη, τόσο σε βιομηχανικές χώρες και χώρες με μεταβατικό καθεστώς, όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η Επιτροπή θα προσπαθήσει να αναπτύξει το διάλογο σχετικά με τους στόχους της αιφόρου ανάπτυξης με τους εταίρους που βρίσκονται εκτός της ΕΕ, και ιδίως με τις διοικήσεις και την κοινωνία των πολιτών των τρίτων χωρών, καθώς και με τους διεθνείς οργανισμούς και τις ΜΚΟ που ασχολούνται κυρίως με παγκόσμια προβλήματα.

6. ΕΠΟΜΕΝΑ ΣΤΑΔΙΑ

Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα κράτη μέλη, τις περιφερειακές αρχές και όλους τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τις προτεινόμενες κατευθύνσεις για τη στρατηγική. Το φόρουμ των ενδιαφερόμενων μερών που θα οργανώσει η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, στις 14 και 15 Απριλίου 2005, θα αποτελέσει μία πρώτη ευκαιρία να συζητηθούν αυτές οι προτάσεις. Η Επιτροπή θα υποβάλει εν συνεχεία, εντός του έτους, πρόταση αναθεωρημένης στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη της Ένωσης.